

Bitka pri Moháči

„Bitka, v ktorej sa rozhodlo o osude Uhorska.“

Čo spôsobilo, že sa bitka skončila úplnou katastrofou pre Uhorsko ?

Bitka pri Moháči sa považuje za jednu z najznámejších bitiek v našej histórii. Na jednej strane stál sotva 20 ročný uhorský panovník Ľudovít II. Jagelovský s jeho armádou o počte 25 000 a na druhej strane bol mocný sultán Sulejman I. a jeho armáda, ktorá mala okolo 60 000 mužov. 29.8. 1526 neďaleko Moháča sa rozhodlo o budúcnosti Uhorska.

Nástup Ľudovíta II. Jagelovského

V roku 1516 zomiera Vladislav II. Jagelovský. Na trón nastupuje jeho syn, iba deväť ročný Ľudovít II. Jagelovský. Vladislav II. predpokladal, že by mohlo dôjsť k tejto situácii, a preto ešte za svojho života pridelil Ľudovítovi II., ako tútorov cisára sv. Ríše rímskej Maximiliána I. Habsburského a poľského kráľa Žigmunda I. Jagelovského. Podľa ich rozhodnutia mala byť uhorská kráľovská rada spravovaná troj-miestodržiteľskou radou, avšak k tomu nedošlo. Uhorský snem rozhodol inak a počas neplnoletosti mladého Ľudovíta II. viedla krajinu, kráľovská rada. Tá bola tvorená: 6 magnátmi, 6 prelátmi a 16 zemanmi. Toto bol obrovský problém, ktorý viedol k nejasnostiam, nezhodám a ku konfliktom medzi jednotlivými predstaviteľmi kráľovskej rady.

Osmanské expanzie

Najväčším problémom z pomedzi všetkých, ktoré Uhorsko malo bola práve zlá finančná situácia. Vďaka nej bol Vladislav II. Jagelovský nútený rozpustiť žoldnierske vojsko Mateja I. Korvína, ktoré v čase najväčšieho rozmachu malo asi 30 000 mužov. Rovnako veľkou chybou zo strany Uhorska bolo aj zanedbávanie ochrany pohraničných pevností. Na čelo Osmanskej ríše sa dostáva sultán Sulejman I. Ako panovník sa udržal najdlhšie na tróne z pomedzi všetkých sultánov Osmanskej ríše. Vládal pevnou rukou a krátko na to, ako sa dostal na trón začal upravovať zákony, týkajúce sa spravodlivosti v Osmanskej ríši. Jednali sa predovšetkým o oblasti korupcie, podvodov, okrádania Osmanskej ríše, kde zákony boli upravené nemilosrdne a každý, kto ich porušil bez ohľadu na to, v akej funkcii sa nachádzal musel zaplatiť najvyššiu cenu, svoj život. Sulejman I. sa po nastolení poriadku v ríši zameral na expanziu do Uhorska, ktorého susedom sa po bitke na Kosovom Poli v roku 1396 stala Osmanská ríša. Prvý úspech

prišiel už v roku 1521, keď Osmani dobyli dve najvýznamnejšie pevnosti uhorského kráľovstva, a to boli pevnosti: Šabac a Belehrad (dnešné Srbsko). O rok neskôr sa podarilo sultánovi Sulejmanovi I. zmocniť sa ostrovu Rodos (po šesť mesačnom obliehaní), čo sa jeho otcovi sultánovi Selimovi I. nikdy nepodarilo, hoci sa o to pokúšal. Cesta do východného Stredomoria bola pre Osmanov otvorená. Ľudovít II. Jagelovský začal hľadať pomoc proti Osmanom. Vyhlásil brannú pohotovosť a obrátil sa na panovnícke dvory v Európe. Lenže tie mali svojich starostí nad hlavu. Habsburgovci boli vo vojne s francúzskym kráľom Františkom I. o Itáliu. Uhorský panovník sa nakoniec obrátil na Benátky a pápežskú stolicu, ktorá povolila využiť na vybudovanie protiosmanskej armády výnosy zo všetkých cirkevných majetkov v Uhorsku. V roku 1524 prišla ďalšia rana pre Uhorsko, keď Osmani narušili obranný systém od oblasti Chorvátska až po Sedmohradsko.

Vojnový konflikt bol už na spadnutie

V lete 1526 vytiahlo osmanské vojsko popri rieke Dunaj priamo do Uhorského kráľovstva. Popri tom nenarazili na vážnejší organizovaný odpor. Situácia v Uhorsku neprebiehala priaznivo. Vojsko sa len veľmi pomaly zhromažďovalo a samotnému panovníkovi sa nepodarilo zhromaždiť dostatočne silné vojsko. Pramene uvádzajú, že mohlo ísť asi len o 25000 vojakov. Väčšinou išlo o naverbovaných študentov, tovaríšov a mestskú chudobu. Medzitým Osmani postupovali hlbšie do vnútrozemia so 60 000 mužmi. Velitelia uhorskej armády sa rozhodli pristúpiť na odpor. Ľudovít II. Jagelovský ešte očakával podporu Jána Zápoľského, ktorý mal k dispozícii 10 000 mužov. Ten ale odmietol ohroziť svoj život a životy svojich mužov a zostal v Segedíne. Podpora mala prísť aj z Chorvátska, Rakúska, Česka a Nemecka, avšak neprišla včas. 29.8. 1526 sa Uhorské a Osmanské vojsko stretlo pri Moháči.

Za hodinu a pol bolo po všetkom

Zo začiatku sa podarilo uspieť uhorskej ťažkej jazde a tá zničila predné oddiely janičiarov, avšak potom sa dostali pod paľbu diel, ktoré ich zdecimovali. Väčšina uhorského vojska zahynula buď priamo v bitke alebo boli neskôr popravení. Na úteku z bojiska zomrel aj samotný, sotva dvadsať ročný panovník Ľudovít II. Jagelovský, ktorý pri rieke Csele spadol z koňa ten ho zavalil a panovník sa utopil. Bitka sa právom označuje za katastrofu, nakoľko okrem značnej časti vojska a samotného panovníka pramene uvádzajú, že v bitke zahynula aj väčšina svetskej či cirkevnej elity. 28 magnátov, 7 prelátov, 2 arcibiskupi, 5 biskupi a hlavný

veliteľ vojska, Pavol Tomori (zároveň bol, aj arcibiskupom, tým druhým bol Tomáš Szalkai) + viac ako 500 šľachticov (medzi nimi aj Juraj Zápoľský, členovia rodu Forgáčovcov, Perényiovcov, Drugethovcov a ďalších). Sultán Sulejman I. si myslel po vyhratej bitke, že to bol iba predvoj, a preto čakal na to, kedy príde kráľovská armáda. Po zistení, že sa jednalo o Uhorskú armádu so všetkými silami, Osmani vyrazili do centra uhorského kráľovstva. Vdova po Ľudovítovi II., dvadsaťdva ročná Mária Habsburská sa s dvorom, niekoľkými magnátmi, palatínom a kráľovským cennosťami presťahovala do Bratislavy, kde sa snažila zabezpečiť uhorský trón pre svojho brata Ferdinanda I. Habsburského a odmietla sobáš s Jánom Zápoľským. O dva týždne po bitke pri Moháči sa Osmanská armáda 12.9. 1526 bez vážnejšieho boja dostala do Budína, obsadila ho a podpálila. Po jeho vyrabovaní a vyplienení okolia odtiahli Osmani na juh, aby prezimovali.

Prečo bitka skončila pre Uhorsko katastrofálne ?

- **Neskúsený panovník;** Ľudovít II. Jagelovský mal v danom čase sotva 20 rokov a jeho skúsenosti v boji boli prakticky žiadne, nemal veľkú dôveru u magnátov a šľachticov ako ani u samotného vojska. Chýbali mu skúsenosti z vojenských výprav a boja.
- **Nedostatočná podpora;** hoci v bitke napomohli uhorským jednotkám aj poľské a slavonské jednotky, očakávala sa väčšia podpora najmä zo strany Karola V. (nemecké jednotky) Tá, ale neprišla rovnako ako neprišli ani rakúske, české a chorvátske vojenské jednotky včas. Počet 25 000 vojakov, ktoré Ľudovít II. Jagelovský zhromaždil bol iba zlomok toho, čo bolo na druhej strane bojového poľa a to cca 60 000 osmanských vojakov (prevažne janičiari), na čele so sultánom Sulejmanom I.
- **Slabá morálka;** nezáleží na tom, koľko má vojsko vojakov ak je jeho morálka nízka. Uhorské vojsko bolo na tom veľmi zle početne i morálne, panovník nedokázal vojsko presvedčiť o svojej sile a moci a vojaci neboli smelší o nič viac, keď kráčali do boja proti Osmanom, ktorí boli obrovskou hrozbou a vzbudzovali rešpekt po celej Európe
- **Zlý výber miesta boja;** Moháč nebolo miesto, kde sa bojovalo náhodne, ale naopak. Toto miesto bolo vybrané zámerne. Bola to rovinatá plocha, v ktorej sa nachádzalo mnoho močarín a bahna, je teda otázne, či výber tohto miesta bolo správne rozhodnutie alebo nie
- **Zloženie armády;** viac dôležitejšie ako je počet vojakov, je ich kvalita a zručnosti v boji. Uhorská pechota bola tvorená prevažne naverbovanými študentami, mestskou chudobou a tovarišmi zatiaľ, čo na strane Osmanov boli prevažne janičiari (elitné vojenské jednotky), ktorí boli od útleho veku trénovaní a cvičení na boj
- **Zbrane a vojenská technika;** zbrane ako aj vojenská technika sú tiež rovnaké kľúčové v boji ako počet vojakov, výcvik a ich morálka. Veľkú ba až rozhodujúcu funkciu mali v nejednom boji, v ktorých sa Osmani zúčastnili, delá. Pod paľbu diel sa dostala v bitke pri Moháči aj

uhorská jazda a pechota, čo bolo priam rozhodujúce o krvavom konci pre značnú časť uhorského vojska

- **Smrť panovníka a významných osôb;** keď v bitke zomrie panovník, veliteľ vojska a ďalšie významné osoby, morálka vojska sa stane veľmi slabá a vo väčšine prípadov to znamená zloženie zbraní alebo útek z bojiska. V tejto bitke zomrelo na strane Uhorska viac ako 500 šľachticov, 28 magnátov, 7 prelátov, 5 biskupi, 2 arcibiskupi, veliteľ vojska i samotný panovník. Postupné ubúdanie týchto popredných osôb tak rozhodne nezvyšoval vojsku sebavedomie

Zoznam použitých zdrojov a literatúry:

BADA, Michal. *Slovenské dejiny II. 1526 - 1780*. Bratislava 2017.

BRODARIČ, Štefan. *Pravdivý opis bitky pri Moháči*. Bratislava 2025.

BUDAJ, Marek. *Dejiny sveta od A po Z. Kompletný sprievodca svetovou históriou*. Bratislava 2013.

ĎURICA, Milan Stanislav. *Dejiny Slovenska a Slovákov v časovej následnosti faktov dvoch tisícročí*. Bratislava 2021.

HABAJ, Michal et al. *Slovenské dejiny od úsvitu po súčasnosť*. Bratislava 2015.

KÓNYA, Peter et al. *Dejiny Uhorska*. Prešov 2013.

MRVA, Ivan – SEGEŠ, Vladimír. *Dejiny Uhorska a Slováci*. Bratislava 2024.

RADY, Martyn. *Habsburgovci. Vzostup a pád svetovej veľmoci*. Bratislava 2021.

SEGEŠ, Vladimír. *Vojenské dejiny Slovenska a Slovákov*. Bratislava 2015.

SEGEŠ, Vladimír et al. *Kniha kráľov. Panovníci v dejinách Slovenska a Slovákov*. Bratislava 2010.